

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА

Факультет філологічний

Кафедра прикладної лінгвістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

професор Хмарський В. М.

" _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основні проблеми прикладних лінгвістичних досліджень

Рівень вищої освіти Третій (доктор філософії)

Спеціальність 035 Філологія

2020–2021

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>вечірня форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 / 3 годин – 90 / 90 залікових модулів – 1/1 змістових модулів – 1/1	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва) Спеціальність 035 Філологія (код і назва) Рівень вищої освіти: Третій (доктор філософії)	Нормативна	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
		3-й	3-й
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	16 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	14 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	60 год.
Форма підсумкового контролю: Залік			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування спеціальних компетентностей з прикладних мовознавчих досліджень.

Мета передбачає розв’язання наступних **завдань**: дослідження прикладного мовознавства як галузі сучасної лінгвістики, виявлення розділів прикладної лінгвістики, аналіз прикладних проблем у напрямках лінгвістичної компаративістики, соціолінгвістики, теорії і практики перекладу, лінгводидактики, політичної лінгвістики, юридичної лінгвістики, лінгвопрагматики, когнітивної лінгвістики і лінгвоконцептології, корпусної і комп’ютерної лінгвістики.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей**:

а) загальні компетентності (ЗК):

ЗК-2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК-4. Здатність спілкуватися з науковою спільнотою українською та іноземною (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) мовами з метою презентації та обговорення результатів своєї наукової роботи в усній та письмовій формі.

ЗК-7. Здатність до участі в роботі вітчизняних та міжнародних дослідницьких колективів.

б) спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК-4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

СК-5. Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень.

СК-6. Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів.

Програмні результати навчання.

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН-4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН-5. Дотримуватись норм наукової етики при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.

ПРН-6. Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проектів, організовувати роботу дослідницьких колективів.

ПРН-8. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

ПРН-9. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень.

ПРН-10. Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі: продукувати і грамотно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо).

ПРН-12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин (16 лекційних, 14 практичних, 60 – самостійна робота), що становить 3 кредити ЄКТС.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Наукові парадигми сучасної лінгвістики.

Прикладна лінгвістика в колі мовознавчих досліджень

Тема 1. Поняття наукової парадигми. Основні наукові парадигми. Лінгвістичний компаративізм і типологічне мовознавство.

Тема 2. Ареальна лінгвістика. Мовний союз та мовний ареал. Сучасні проблеми ареальної лінгвістики

Тема 3. Лінгвoseміотика і лінгвoseміологія у фонології, лексикології і синтаксисі.

Тема 4. Психолінгвістика як наука: об'єкт, предмет, методи. Основні проблеми психолінгвістики.

Тема 5. Лінгвопрагматика і теорія мовленнєвих актів.

Тема 6. Основні категорії та постулати когнітивної лінгвістики. Лінгвоконцептологія.

Тема 7. Комп'ютерна лінгвістика і комп'ютерна лексикографія. Корпусна лінгвістика.

Тема 8. Лінгвістичні аспекти перекладу. Теорія і методика викладання мови. Основи методики викладання української мови як іноземної.

Тема 9. Політична лінгвістика: мета і завдання, предмет дослідження.

Тема 10. Юридична лінгвістика. Вивчення мови законодавства. Лінгвістична експертиза: основні вимоги.

Тема 11. Лінгвокультурологія, етнолінгвістика та міжкультурна комунікація.

Тема 12. Соціолінгвістика: прикладні дослідження.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Вечірня форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Л	П	лаб	сам. роб		Л	П	лаб	сам.роб
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль: Наукові парадигми сучасної лінгвістики. Прикладна лінгвістика в колі мовознавчих досліджень										
Тема 1. Поняття наукової парадигми. Основні наукові парадигми. Лінгвістичний компаративізм і типологічне мовознавство.		1	1				1	1		
Тема 2 Ареальна лінгвістика. Мовний союз та мовний ареал. Сучасні проблеми ареальної лінгвістики		1	1				1	1		
Тема 3. Лінгвосеміотика і лінгвосеміологія у фонології, лексикології і синтаксисі.		1	1				1	1		
Тема 4. Психолінгвістика як наука: об'єкт, предмет, методи. Основні проблеми психолінгвістики.		2	1				2	1		
Тема 5. Лінгвопрагматика і теорія мовленнєвих актів.		2	2		20		2	2		20
Тема 6. Основні категорії та постулати когнітивної лінгвістики. Лінгвоконцептологія		2	1				2	1		
Тема 7. Комп'ютерна		1	2		20		1	2		20

лінгвістика і комп'ютерна лексикографія. Корпусна лінгвістика.										
Тема 8. Лінгвістичні аспекти перекладу. Теорія і методика викладання мови. Основи методики викладання української мови як іноземної.		2	1		20		2	1		20
Тема 9. Політична лінгвістика: мета і завдання, предмет дослідження.		1	1				1	1		
Тема 10. Юридична лінгвістика. Вивчення мови законодавства. Лінгвістична експертиза: основні вимоги.		1	1				1	1		
Тема 11. Лінгвокультурологія, етнолінгвістика та міжкультурна комунікація.		1	1				1	1		
Тема 12. Соціолінгвістика: прикладні дослідження.		1	1				1	1		
Разом за змістовим модулем	90	16	14		60		16	14		60
Усього годин	90	16	14		60		16	14		60

5. Методи навчання

Лекція, практичні заняття, дискусія, постановка й обговорення проблемних питань, виконання самостійних завдань, робота в наукових бібліотеках, мережі Інтернет, різноаспектний лінгвістичний аналіз різножанрових дискурсів і текстів, спостереження за вербальними і невербальними особливостями поведінки в міжособистісному та масовому спілкуванні, експериментальні дослідження.

6. Методи контролю

Оцінювання усних відповідей, письмових завдань, що виносяться на самостійне опрацювання, усна відповідь під час складання заліку, реферати, презентація результатів виконання досліджень.

7. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття прикладної лінгвістики. Предмет, об'єкт і методи прикладних досліджень. Теоретична і прикладна лінгвістика.
2. Поняття наукової парадигми за Т. Куном. Основні наукові парадигми: порівняльно-історично, системно-структурна і антропоцентрична (функціоналістська) наукові парадигми в лінгвістиці.
3. Традиційне і сучасне мовознавство. Основні ознаки сучасної лінгвістики: міждисциплінарність, експланаторність, антропоцентричність і функціональність.
4. Формування лінгвістичного компаративізму в ХІХ ст. Основні методи порівняльних досліджень у лінгвістиці.
5. Генеалогічна класифікація мов світу. Типологічне мовознавство (брати Шлегелі, В. фон Гумбольдт). Мовна типологія. Типологічний метод у мовознавстві. Реконструкція мовних фактів.
6. Лінгвосеміологія Ф. де Соссюра. А. Сеше та Ш. Баллі: формування методологічного підґрунтя системно-структурного мовознавства.
7. Компаративний метод. Структурні методи аналізу: дистрибутивний аналіз, компонентний аналіз, метод безпосередніх складників. Лінгвостилістичні методи дослідження.
8. Психолінгвістика як наука: об'єкт, предмет, методи. Основні проблеми психолінгвістики.
9. Лінгвістика впливу. Теорія мовленнєвої діяльності. Вивчення мовленнєвої діяльності в Росії та Україні.
10. Проблема породження мовлення: основні моделі. Сприйняття та розуміння мовлення.
11. Онтогенез мовленнєвої діяльності. Співвідношення онтогенезу та філогенезу мови.
12. Лінгвопрагматика і теорія мовленнєвих актів Дж. Остіна і Дж. Сьорля. Поняття мовленнєвого акту. Проблема типології мовленнєвих актів (Дж. Остін, Дж. Серль).
13. Поняття комунікативної взаємодії (інтерактивність). Принцип кооперації та максими спілкування Г. П. Грайса. Принцип ввічливості та максими спілкування Дж. Ліча.
14. Соціальні ролі в комунікації: змінні і постійні. Психологічні ролі (за Е. Берном). Комунікативні ролі в комунікативній взаємодії: мовець та адресат. Типологія адресатів.
15. Основні категорії та постулати когнітивної лінгвістики. Лінгвоконцептологія як напрям вітчизняної когнітивної лінгвістики.
16. Мовна свідомість, концептосфера, концепт. Національна специфіка концептів.

- 17.Поняття «лінгвокультурний концепт». Моделювання концепту. Теорія концептуальної метафори.
- 18.Комп'ютерна лінгвістика і комп'ютерна лексикографія (З. Партико, В. Волошин). Прикладні аспекти квантитативної лінгвістики. Метод контент-аналізу і лінгвостатистика.
- 19.Корпусна лінгвістика. Національний корпус української мови. Лексикографія як прикладна наука.
- 20.Лінгвістичні аспекти перекладу. Теорія і методика викладання мови. Основи методики викладання української мови як іноземної.
- 21.Політична лінгвістика: мета і завдання. предмет дослідження. Політичний дискурс і політична комунікація. Типологія політичного дискурсу і жанри політичних текстів.
- 22.Юридична лінгвістика. Вивчення мови законодавства. Лінгвістична експертиза: основні вимоги.
- 23.Лінгвокультурологія, етнолінгвістика та міжкультурна комунікація. Розвиток міжкультурної комунікації як науки в Європі та США. Мовленнєвий етикет. Міжкультурна компетенція.
- 24.Об'єкт і методи соціолінгвістики. Соціальна диференціація мови. Мовна норма і кодифікація мови. Мовна політика в Україні. Поняття мовної ситуації.
- 25.Ареальна лінгвістика. Мовний союз та мовний ареал. Сучасні проблеми ареальної лінгвістики. Мовний ареал Західної Європи. Мовний ареал Східної Європи.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль	Модульний контроль	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовний модуль			
40	40	20	100

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	

60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

Основна література

1. Баранов А. Н. Введение в прикладную лингвистику. К., 2007.
2. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. К., 1991.
3. Кашкин В.Б. Введение в теорию коммуникации: Учеб. пособие. Воронеж, 2000.
4. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. К., 2000.
5. Кочерган. М.П. Загальне мовознавство. К., 1999.
6. Леонтьев А.А. Язык, речь, речевая деятельность. М., 1969.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика напрями та проблеми. Полтава, 2008.
8. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006.
9. Соснина Е. П. Введение в прикладную лингвистику. Ульяновск, 2011.
10. Степанов Ю.С. В трёхмерном пространстве языка. (Семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства) М., 1985.
11. Шарафтудинова Н. С. Лингвистическая типология и языковые ареалы. Ульяновск, 2011.
12. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енциклопедичний словник. К., 1998.

Додаткова література

1. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики. К., 2011.
2. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики. Львів, 2010.
3. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. М., 2003.
4. Кенжебалина Г. Н. Лингвопрагматика. Павлодар, 2012.
5. Маслова А. Ю. Введение в прагмалингвистику. М., 2010.
6. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах/ За ред. М. І. Пентилюк. К., 2005.
7. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. . : Центр учбової літ-ри, 2007.
8. Остин Дж.Л. Слово как действие. *Новое в зарубежной лингвистике*. М., 1986. Вып. XVII.
9. Прикладное языкознание / Л.В. Бондаренко, Л.А. Вербицкая, Г.Я. Мартыненко и др.; Отв. редактор А.С. Герд. СПб., 1996.
10. Сусов И. П. Лингвистическая прагматика. Винница, 2009.
11. Формановская Н.И. Речевое взаимодействие: коммуникация и прагматика. М., 2007.

Електронні інформаційні ресурси

1. www.library.edu-ua.net/ – Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О. Сухомлинського

2. <http://www.nbuv.gov.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
3. <http://www.nplu.org> – веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України
4. <http://www.ukrbook.net> – веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова
5. <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html> – веб-сайт “Бібліотеки в мережі Internet”
6. info@lib.ua-ru.net – наукова електронна бібліотека “Веда”
7. Journals.uran.i.ua – “Наукова періодика України”

АНОТАЦІЯ

вибіркова дисципліна

«Основні проблеми прикладних лінгвістичних досліджень»

Проф. Кондратенко Н.В.

Навчальна дисципліна має на меті формування спеціальних компетентностей з прикладних мовознавчих досліджень та зосереджена на вивченні прикладного мовознавства як галузі сучасної лінгвістики, виявлення розділів прикладної лінгвістики, аналіз прикладних проблем у напрямках лінгвістичної компаративістики, соціолінгвістики, теорії і практики перекладу, лінгводидактики, політичної лінгвістики, юридичної лінгвістики, лінгвопрагматики, когнітивної лінгвістики і лінгвоконцептології, корпусної і комп'ютерної лінгвістики.

АННОТАЦИЯ

выборочная дисциплина

«Основные проблемы прикладных лингвистических исследований»

Проф. Кондратенко Н.В.

Цель учебной дисциплины – формирование специальных компетенций по прикладным языковедческим исследованиям и сосредоточена на изучении прикладного языкознания как отрасли современной лингвистики, выявления разделов прикладной лингвистики, анализ прикладных проблем в направлениях лингвистической компаративистики, социолингвистики, теории и практики перевода, лингводидактики, политической лингвистики, юридической лингвистики, лингвопрагматики, когнитивной лингвистики и лингвоконцептологии, корпусной и компьютерной лингвистики.

SUMMARY

selective discipline

"The main problems of applied linguistic research"

Prof. Kondratenko N.V.

The discipline aims to form special competencies in applied linguistics and focuses on the study of applied linguistics as a branch of modern linguistics, identifying sections of applied linguistics, analysis of applied problems in the fields of linguistic comparative studies, sociolinguistics, jurisprudence, theory and theory, linguopragmatics, cognitive linguistics and linguoconceptology, corpus and computational linguistics.